

формувати дослідницькі навички, здійснюючи постійний контроль за виконанням учнями науково-дослідницьких робіт.

Бажання дітей вести власне дослідження є головним показником того, що діяльність педагога в руслі розвитку пізнавальної активності дала позитивні результати. Оскільки самостійне дослідження пов'язане з труднощами об'єктивного характеру, вимагає багато часу, факт виходу з роботою на науковій конференції, а тим більше, позитивна оцінка на них, для дітей має дуже велике значення.

Виходячи з різноманітності нахилів, інтересів, потреб та здібностей учнів, можна відзначити три пов'язаних між собою напрямки дослідницької діяльності старшокласників у процесі навчання історії України:

- урочна навчально-дослідницька;
- позаурочна науково-дослідницька;
- позаурочне самостійне навчання

Можна бути впевненим, що учні які займаються навчально-дослідницькою роботою це вже самостійні особистості, схильні до пошуку і аналізу інформації, вони будуть мати самостійну життєву позицію, що є необхідним у сучасному світі.

На уроках історії використовують й метод проектів. Метод проектів – це організація навчання, за якою учні набувають знань і навичок у процесі планування й виконання практичних завдань-проектів. Метод проектів використовується як доповнення до інших видів навчання, що дає змогу отримати комплексне знання. Головна перевага полягає в тому, що дитина з великою зацікавленістю буде виконувати ту діяльність, яку обере самостійно.

Метод проектів дозволяє вирішити одну з найгостріших проблем сучасної освіти – проблему мотивації. Не тільки відстаючі, але і обдаровані діти теж, буває, нудьгують на уроках. Тому необхідно висувати перед дітьми таку проблему, яка була б цікавою і значимою для кожного.

Навчальний проект з точки зору учня – це можливість робити щось цікаве самостійно, в групі або самому, максимально використовуючи свої можливості; це діяльність, яка б дозволяла виявити себе, спробувати свої сили, докласти свої знання, принести користь і показати публічно досягнутий результат; це діяльність, спрямована на рішення цікавої проблеми, сформульованої самими учнями у вигляді мети і завдання, коли результат цієї діяльності – знайдений спосіб розв'язання проблеми – носить практичний характер, має важливе прикладне значення і, що дуже важливо, цікавий і значимий для самих відкривачів. Навчальний проект з точки зору вчителя – це дидактичний засіб, що дозволяє навчати проектування, тобто цілеспрямованої діяльності по знаходженню способу вирішення проблеми шляхом вирішення завдань, що впливають з цієї проблеми при розгляді її в певній ситуації» [7].

Отже, вибір методів навчання з метою формування мотивації залежить від багатьох факторів: теми уроку, рівня підготовленості та емоційного настрою класу, технічних можливостей школи і навіть психологічних аспектів взаємодії вчителя й учнів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андреева А.Д. Изучение учебной мотивации подростков и старших школьников: История вопроса / А.Д. Андреева // Психология и школа. – 2009. – № 4. – С. 64-70.
2. Пометун О. Методика навчання історії в школі / О.І. Пометун, Г.О. Фрейман. – К.: Генеза, 2006. – 328 с.
3. Занюк С.С. Психологія мотивації: Навчальний посібник / С.С. Занюк К.: Либідь, 2002. – 304 с.
4. Кутішенко В. П Вікова та педагогічна психологія (курс лекцій): Навчальний посібник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2006. – 128 с.
5. Електронний ресурс. Режим доступу: http://history12klp.blogspot.com/p/blog-page_9700.html
6. Електронний ресурс. режим доступу: <http://festival.1september.ru/articles/638360/>
7. Інформаційний молодіжний бюлетень «Молодь-школа-громада». – 2009. – № 3–4. – Режим доступу : [/www.novadoba.org.ua](http://www.novadoba.org.ua).

УДК 371.671(075.3)

Драновська С.В.
кандидат педагогічних наук,
старший викладач
КЗ Сумського ОІППО

КРИТЕРІЇ ВІДБОРУ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ В ШКІЛЬНОМУ КУРСІ «ІСТОРІЯ УКРАЇНИ»

У статті визначено основні критерії відбору навчального матеріалу в шкільному курсі «Історія України». До таких критеріїв слід віднести: науковість, оптимальне співвідношення фактів і теорії, ідеологічна спрямованість навчання, поєднання політичної, соціально-економічної та культурної складових. Визначення критеріїв може слугувати підставою для аналізу змісту шкільного курсу «Історія України».

Ключові слова: шкільна історична освіта, критерії відбору навчального матеріалу, фактичний і теоретичний матеріал, політична, економічна, соціальна і культурна історія.

Драновская С.В. Критерии отбора учебного материала в школьном курсе «История Украины».

В статье определены основные критерии отбора учебного материала в школьном курсе «История Украины». К таким критериям следует отнести: научность, оптимальное соотношение фактов и теории, идеологическая направленность обучения, сочетание политической, социально-экономической и культурной составляющих. Определение критериев может служить основанием для анализа содержания школьного курса «История Украины».

Ключевые слова: школьное историческое образование, критерии отбора учебного материала, фактический и теоретический материал, политическая, экономическая, социальная и культурная история.

Dranovs'ka S. Criteria for selection of educational material in the school course «History Of Ukraine»

The article reveals main criteria of training material selection according to school course of History of Ukraine. These criteria include: scientificity, optimal ratio of facts and theory, ideological orientation of training, combination of political, social-economical and cultural components. The determination of criteria can be a reason for content analysis of school course of History of Ukraine.

Keywords: school history education, criteria of training material selection, practical and theoretical material, political, economical, social and cultural history.

Сьогодні відбувається пошук нових парадигм освіти та оптимальних моделей її змісту. Історія як навчальний предмет в загальноосвітній школі за роки незалежності України значно змінилася. Це викликано становленням нової держави і її політики, завданням переосмислення історичних фактів й подій, їх очищення від фальсифікацій та замовчування. У цьому контексті відбувається пошук нової моделі історичної освіти, котра має забезпечити баланс основних галузей історичного знання: історії політики, культури, економіки, соціальної та інтелектуальної історії. У сучасній школі такий баланс відсутній, позаяк виразно переважає політична історія.

Обговорювану проблемою нині продовжують залишатись критерії відбору історичного навчального матеріалу. Науковці визначають наступні критерії відбору історичного матеріалу, які притаманні всій шкільній історичній освіті України протягом всього її існування:

- розмежування історичної науки і шкільного курсу історії,
- співвідношення фактів і теорії,
- ідеологічна спрямованість,
- співвідношення політичної, економічної, соціальної і культурної історії. Детальніше зупинимось на кожному із критеріїв.

Історія як шкільний навчальний предмет ґрунтується на історичній науці, але не є її зменшеною моделлю. Вона як шкільний предмет не включає всі розділи історичної науки, а головне – має свої специфічні освітні цілі. На основі даних історичної науки методика прагне до виконання специфічних завдань: відібрати і структурувати у вигляді курсів і уроків історичну інформацію, побудувати викладання історії так, щоб учні через історичний зміст одержали найбільш оптимальну й ефективну освіту, виховання і розвиток. Очевидно, що органічний зв'язок методики історії із сутністю самого предмета вивчення учнів – історичної інформації – у будь-які часи буде полягати у змісті навчального матеріалу, формування якого відбувається на основі даних історичної науки. Пізнавальна активність учнів та її результати не можуть бути повноцінними, якщо навчання історії не буде відповідати сучасному рівню історичної науки, її методології [3, с. 20].

Важливим для здійснення відбору історичного змісту є також оптимальне поєднання фактичного і теоретичного матеріалу в курсі історії, що визначається з точки зору методологічних положень про емпіричний і теоретичний рівні пізнання.

Історичні факти засвоюються учнями на емпіричному рівні, тобто із зовнішньої сторони (що, хто, де, коли, як) у вигляді образів, картин історичного минулого. Теоретичний рівень пізнання історії передбачає осмислення внутрішньої сутності фактів і оволодіння системою наукових понять, висновків, зв'язків і закономірностей суспільного руху. Тому, об'єктивною основою для визначення оптимального співвідношення фактичного і теоретичного змісту в шкільних курсах історії на різних етапах навчання повинні бути: рівень розвитку вікових пізнавальних можливостей учнів і специфіка цілей історичної освіти в основній і середній школі. необхідний баланс ніколи не буде виражений математично точно, але приблизне співвідношення фактів і теорії представляється так: в основній школі – перевага фактичного матеріалу над теоретичним, з поступовим вирівнюванням цих пропорцій до 9 класу; в старшій школі – перевага теоретичного компонента над фактичним, вивчення історичного минулого на проблемно-теоретичному рівні [3, с. 70-71].

Важливим аспектом у відборі навчального змісту шкільних курсів історії є ідеологічна спрямованість навчання історії в загальноосвітній школі. Мета вивчення історії в загальноосвітній школі у другій половині ХХ ст. формувалася відповідно до затверджених партійно-державних постанов, в яких висувалися завдання розвитку шкільної історичної науки. Вважалося, що школярам прищеплювалася любов до знань, до праці; велика увага приділялась атеїстичному вихованню, чесності, колективізму, прагненні і готовності прийти на

допомогу. У процесі навчально-виховної роботи на уроках історії формували в учнів відданість Батьківщині і народу [2, с. 199]. Відповідним чином і формувався зміст шкільної історичної освіти.

На думку О. Пометун, після ґрунтовних змін в суспільстві в 1990-х рр. вчені-суспільствознавці, історики, автори підручників, втратили стару ідеологічну систему координат та відчули значні труднощі при інтерпретації історичного процесу. Поступово вакуум, який утворився після падіння вульгаризованої марксистської парадигми, почав замінюватись цивілізаційними, культурологічними, стадіальними, соціологічними та іншими підходами, кожен з яких акцентував увагу лише на окремих сторонах соціогенезу.

Виникла парадоксальна ситуація – коли школа як процес безперервного духовного виробництва і духовного виховання особистості змушена була функціонувати, очікуючи прояву нової ідеології. У зв'язку з цим особливо гостро постали прогностичні завдання щодо стратегії шкільної історичної освіти на перехідний період розвитку суспільства і школи [3, с. 27]. І сьогодні ці завдання ще не вирішені повністю. Тому питання ідеологічного спрямування історичного змісту у школі залишається відкритим.

Наступним критерієм відбору, про який говорить сучасна методична наука – це співвідношення політичної, економічної, соціальної і культурної історії. У 60 – 80-х рр. ХХ ст. почалось поступове повільне зростання уваги до питань культури, соціального-економічного та політичного життя – їх кількість збільшувалася у шкільних програмах з історії України [1, с. 42].

Сьогодні зміст курсів історії інтегрує соціальну, економічну, політичну і духовну історію та відображає тісний взаємозв'язок усіх сфер людського буття. У межах даного критерію особлива увага приділяється питанням духовності, повсякденного життя, психології суспільства, взаємовідносинам, взаємовпливу та діалогу культур різних народів. Це дозволяє разом з формуванням конкретних знань та загальноісторичних уявлень учнів створювати умови для розвитку їхніх моральних та естетичних цінностей [3, с. 47].

Вказані критерії, серед яких: науковість, оптимальне співвідношення фактів і теорії, ідеологічна спрямованість навчання, поєднання політичної, соціально-економічної та культурної складових – можуть слугувати підставою для аналізу змісту шкільного курсу «Історія України» та динаміки його розвитку на всіх етапах становлення [1, с. 42].

ЛІТЕРАТУРА

1. Драновська С. В. Розвиток змісту навчання історії України в загальноосвітніх школах 60–90-х рр. ХХ ст. : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 «Теорія та методика навчання (історія та суспільствознавчі дисципліни)» / Світлана Вікторівна Драновська. – К., 2015. – 289 с.
2. Народное образование в СССР: Сборник документов 1917 – 1973 гг. – М. «Педагогика», 1974. – 559 с.
3. Пометун О. І. Методика навчання історії в школі / О. І. Пометун, Г. О. Фрейман. – К.: Генеза, 2005. – 328 с.

УДК 371.147.091.313:004.77

Третьякова О. В.
методист історії та основ правознавства
навчально-методичного відділу координації
освітньої діяльності та професійного розвитку
КЗ Сумського ОІППО

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ВЕБ-КВЕСТ НА УРОКАХ ІСТОРІЇ

У статті розглядається питання організації ресурсно-орієнтованого навчання учнів, якою є технологія веб-квест. Веб-квести – це міні-проекти, засновані на пошуку інформації в Інтернеті.

Ключові слова: інноваційне навчання, технологія веб-квест, інтернет-ресурси.

Третьякова О.В. Использование технологий веб-квест на уроках истории.

В статье рассматривается вопрос организации ресурсно-ориентированного обучения учащихся. Это технология веб-квест. Веб-квесты - это мини-проекты, основанные на поиске информации в интернете.

Ключевые слова: инновационное обучение, технология веб-квест, Интернет-ресурсы.

Tretyakova O. Using web-quest technologies on history lessons.

The article discusses the organization of resource-based student learning. This web quest technology. Web quests - this mini-projects based on the search for information on the Internet.

Keywords: innovative learning, web quest technology, Internet resources.

Розвиток програмно-технічних засобів навчання, створення, збереження й обробка інформації у світі дедалі швидше змінює орієнтації сучасного суспільства. Дуже важливо організувати процес навчання так, щоб дитина активно, з цікавістю та захопленням працювала на уроці, бачила результати своєї діяльності й могла їх оцінити. Завдання вчителя сьогодні – ширше поглянути на зміст і методи навчання, навченості зі свого предмету, ввести в канву традиційних умінь з предмета ті, яких сьогодні бракує учням: комунікативної, інформаційної компетенції.